

Zou u dit *tekenen*?

Een zelfstudieboekje voor schoolleiders, bestuurders en inkoopverantwoordelijken die AI-aanbiedingen willen leren beoordelen op wat ze werkelijk zijn.

Dit boekje leert u in vijf hoofdstukken om een AI-aanbieding aan uw school te ontleden: welke claims zijn verifieerbaar, welke wetgeving is van toepassing, en welke vragen stelt u vóór u tekent. Het werkt met één doorlopende casus — een realistisch ogend AI-platform dat niet bestaat — en bevat theorie, opdrachten en een antwoordmodel.

ZELFSTUDIE · 90 — 120 MINUTEN · CC BY-SA 4.0

• INLEIDING

Wat u gaat *leren*.

Scholen staan onder druk. De werklast is hoog, de verantwoording zwaar, en de belofte dat AI van een groot deel van die last kan verlossen, klinkt aanlokkelijk. Aanbieders van AI-platforms weten dat. Ze formuleren hun aanbiedingen in precies die taal — kostenbesparing, tijdwinst, compliance-garantie — en voegen daar certificeringsstempels, ISO-nummers en conformiteitsverklaringen aan toe. Veel van wat u op zo'n marketingpagina leest, is niet onwaar. Maar het is ook niet waar. Het is iets tussenin, en dat is precies het lastigste om te doorzien.

Dit boekje leert u om een AI-aanbieding aan uw school te lezen als iemand die begrijpt wat hij leest. Niet omdat u jurist of datawetenschapper moet worden, maar omdat u als schoolleider, bestuurder of inkoper uiteindelijk degene bent die tekent. En daarmee aansprakelijk bent — voor de werking van het systeem, voor de effecten op leerlingen en personeel, voor de verantwoording achteraf.

Vooraf één belangrijke opmerking over de toon. Dit boekje is kritisch, maar niet wantrouwend. De meeste aanbieders die u zult tegenkomen hebben oprechte bedoelingen en werken aan een serieus product. Ze opereren echter in een jonge markt met onvolwassen regelgeving, en claims die zij in goede trouw doen zijn niet altijd precies. Dat u leert die claims te toetsen, is daarom geen uiting van argwaan. Het is een vorm van bestuurlijke zorgvuldigheid — dezelfde zorgvuldigheid die u toepast bij elke andere grote aanschaf.

Hoe dit boekje werkt

Het boekje volgt één doorlopende casus: een AI-platform genaamd EduOptimize AI, dat zichzelf presenteert als het eerste volledig geïntegreerde AI-platform voor het voortgezet onderwijs. Elf modules, honderd procent compliance, gecertificeerd volgens alle relevante normen. De casus is in alle opzichten realistisch. Ze is ook niet echt — dit platform bestaat niet. Maar de manier waarop het zichzelf verkoopt is identiek aan hoe wél bestaande leveranciers dat doen, en dat maakt het uitstekend oefenmateriaal.

Elk hoofdstuk begint met leerdoelen, brengt u theorie aan met concrete voorbeelden uit de casus, en sluit af met opdrachten. Achterin vindt u een antwoordmodel. Werk het in uw eigen tempo door. Reken op negentig tot honderdtwintig minuten voor het geheel.

Wat u nodig heeft

Dit boekje, een pen, en toegang tot eduooptimize-ai.com. De website is onderdeel van het leermateriaal: op meerdere plaatsen in de hoofdstukken vragen we u om zelf iets op de site op te zoeken, door te klikken, of een claim te controleren. De screenshots in dit boekje helpen u op weg, maar de site is waar u de echte oefening doet.

VOORAF

Als u de casus op enig moment herkent of overtuigend vindt: goed. Dat is het punt. Dit boekje werkt juist omdat EduOptimize AI niet op oplichting lijkt. Het lijkt op wat u gewoon gaat tegenkomen in uw mailbox, en dat is waarom het verstandig is uw ogen hier alvast op te trainen.

• INHOUD

De *vijf* hoofdstukken

Elk hoofdstuk bouwt voort op het vorige. Lees ze in volgorde. Hoofdstuk 1 geeft u het kader, hoofdstuk 5 laat u uw eigen instrument opbouwen.

1	Wat u aanneemt zonder het te weten	6
	De psychologie van bestuurlijke besluitvorming bij AI-aanbiedingen. Waarom marketingtaal werkt, en welke aannames u onbewust maakt.	
2	De EU AI Act in vijf minuten	11
	Wat Annex III zegt over AI in onderwijs, wat profilering automatisch high-risk maakt, en waarom dit u als bestuurder rechtstreeks aangaat.	
3	Een module ontleden	17
	Hoe u een concrete AI-functie toetst aan Annex III. Drie casussen uit EduOptimize: leerlingvoorspelling, postcodeanalyse en docentbeoordeling.	
4	Claims lezen	23
	Het Trust Center ontmaskerd. Het verschil tussen normbestaan, certificaatbestaan en certificeerderbestaan. Hoe u een claim binnen twee minuten verifieert.	
5	De vijf vragen die u voortaan stelt	29
	Uw bestuurlijke checklist. Vijf vragen aan elke AI-leverancier. Met voorbeeld-antwoorden die acceptabel zijn en antwoorden die dat niet zijn.	
A	Antwoordmodel	33
	Uitgewerkte antwoorden op alle opdrachten in de hoofdstukken, met toelichting waarom.	
M	Wat u morgen al kunt doen	37
	Drie concrete stappen om het geleerde deze week al toe te passen — zonder projectplan of budget.	
C	Colofon	38
	Auteur, contact, licentie, bronvermelding.	4

- WERKWIJZE

Hoe u dit boekje *leest en gebruikt.*

Lezen, verwerken, toepassen

Elk hoofdstuk volgt dezelfde structuur: eerst de leerdoelen op de openingspagina, dan de theorie opgebouwd in twee of drie secties, en tot slot één of meer opdrachten. De theorie bevat voorbeelden uit de casus. De opdrachten vragen van u dat u iets doet — een module classificeren, een claim nalopen, een vraag formuleren.

De opdrachten zijn het belangrijkste. U kunt een hoofdstuk lezen en het gevoel hebben dat u het snapt. Pas wanneer u zelf iets moet toepassen, merkt u waar uw intuïtie u in de steek laat. Sla de opdrachten daarom niet over, ook al lijken ze makkelijk.

Het antwoordmodel

Achterin staat een volledig antwoordmodel. Gebruik het niet als leesmateriaal. Gebruik het om uw eigen antwoorden te toetsen nadat u ze heeft opgeschreven. Elk antwoord in het model bevat een korte toelichting waarom het juist is, of waar de nuance zit. Die toelichtingen zijn vaak leerzamer dan de antwoorden zelf.

De casus blijft hetzelfde

Alle hoofdstukken gebruiken EduOptimize AI als casus. Dat is bewust: de eerste modules die u in hoofdstuk 3 analyseert, komen in hoofdstuk 4 terug wanneer u hun certificeringen moet beoordelen, en in hoofdstuk 5 bij het formuleren van uw vragen. Het beeld dat u opbouwt wordt compleet door de casus door te zetten.

DE PAY-OFF

Als u dit boekje serieus doorwerkt, kunt u aan het eind elk AI-voorstel dat op uw bureau belandt, binnen een halve pagina ontleden op wat ermee klopt en wat niet. U wordt geen jurist. U wordt iemand die weet welke vragen de jurist voor u moet beantwoorden.

Het gaat er niet om dat u de AI Act uit uw hoofd kent. Het gaat erom dat u weet wanneer u hem uit de kast moet halen.

1

Wat u *aanneemt* zonder het te weten

Bestuurlijke besluitvorming bij AI-aanbiedingen gaat zelden fout door kwade trouw. Ze gaat fout door aannames die niemand hardop uitspreekt. Dit hoofdstuk legt die aannames bloot.

LEERDOELEN

Na dit hoofdstuk kunt u

- 1 De drie meest voorkomende aannames benoemen die bestuurders maken bij AI-aanbiedingen.
- 2 Uitleggen waarom marketingtaal in deze sector extra overtuigingskracht heeft.
- 3 Een aanbieding lezen met expliciete aandacht voor wat er níet staat.

De aanbieding die u gaat krijgen

Stelt u zich voor. U bent schoolleider of directeur van een scholengemeenschap, of bestuurder van een stichting met vier locaties. U krijgt een mail van een aanbieder. Het platform heet EduOptimize AI. De kop op hun site luidt: *Uw school draait. Wij optimaliseren.* Elf modules, één dashboard, totale controle over uw organisatie. Honderdvijfenveertig scholen zijn aangesloten. 98,2 procent lokaalbenutting. 2.400 docenten bespaard per jaar. €1,2 miljoen totale kostenbesparing. U klikt door, ziet nette visuals, leest een paar testimonials, en besluit dat dit op z'n minst een demo-gesprek waard is.

EduOptimize AI

Modules Dashboard Prijzen NL Demo aanvragen

Nieuw: AI-gestuurd verzuimmanagement nu beschikbaar

Uw school draait. Wij optimaliseren.

Het eerste volledig geïntegreerde AI-platform voor het voortgezet onderwijs. 11 modules. Één dashboard. Totale controle over uw organisatie.

Gratis demo aanvragen → Bekijk modules

147	98,2%	2.400	€1,2M
Scholen aangesloten	Lokaalbenutting	Docenten bespaard/jaar	Totale kostenbesparing

Wij gebruiken cookies
EduOptimize AI gebruikt cookies voor het optimaliseren van uw website-ervaring, het analyseren van websiteverkeer en het personaliseren van content.

Alle cookies accepteren Alleen noodzakelijke Instellingen

eduooptimize-ai.com · homepage — zoals u hem bij een eerste bezoek ziet

Zolang u alleen wilt beslissen of het een demo-gesprek waard is, werkt deze hoeveelheid informatie prima. Uw beoordeling is efficiënt en correct. Het probleem begint daarna. Want tegen de tijd dat het gesprek loopt, heeft u al een reeks onuitgesproken aannames gemaakt. Die aannames bepalen hoe u de rest van het traject leest, en ze zijn zelden expliciet.

De drie aannames

Aanname één: als het zo gebracht wordt, zal het wel kloppen

Professionele ogende interfaces, correcte terminologie en nette statistieken activeren bij de meeste lezers een onbewuste conclusie: dit is een serieuze leverancier. Die conclusie klopt misschien. Maar ze berust op vormkenmerken, niet op inhoud. Een goed ogende site kost enkele duizenden euro's en een week werk. Een dubieus product kan daar prima in passen. Omgekeerd geldt: een slecht ogende site van een solide aanbieder zou u onterecht afschrijven. Vormkenmerken voorspellen betrouwbaarheid slecht.

Aanname twee: de leverancier heeft gecheckt wat er gecheckt moest worden

U veronderstelt dat een bedrijf dat ISO-certificeringen op de homepage zet, die certificeringen ook werkelijk heeft. Dat veronderstelt u omdat u niet elke keer achter elke claim aan wilt. Dat is redelijk — behalve dat u op het moment van tekenen juridisch verantwoordelijk wordt voor het gebruik van een systeem dat de claims niet waarmaakt. De verantwoordelijkheid schuift met uw handtekening van leverancier naar u. U kunt zich dan niet meer verschuilen achter de aanname.

Aanname drie: als het echt fout was, zou iemand ingrijpen

Dit is de stilste van de drie. U neemt aan dat er ergens een systeem is — een toezichthouder, een certificeerder, een brancheorganisatie — dat de ergste aanbieders tegenhoudt. Voor bepaalde productcategorieën klopt dat. Voor AI in het onderwijs is dat op dit moment nog in opbouw. De EU AI Act treedt in werking op 2 augustus 2026, en daarna zal het markttoezicht geleidelijk vorm krijgen. In de tussentijd ligt een groter deel van de zorgvuldigheid bij de afnemer dan bij meer volwassen productmarkten.

Waarom deze sector extra kwetsbaar is

Drie factoren vergroten de kans dat een school in deze valkuil stapt. Ten eerste staat de sector onder werkdruk, en AI wordt aangeboden als oplossing daarvoor. Een aanbod dat belooft twee- tot vierduizend docenten per jaar terug te geven, spreekt precies de pijn aan. Ten tweede beschikken de meeste besturen niet over een eigen expertise op het snijvlak van AI, recht en onderwijs. Die expertise wordt ingehuurd, en het inhuren kost geld dat op aanschaf bespaard kan worden. Ten derde is het jargon in deze sector dicht. ISO/IEC 42001, FRIA, Annex III, Art. 6 lid 2 — wie er niet dagelijks mee werkt, kan zo'n rijtje nauwelijks op waarde schatten. Dat dwingt een lezer om op vertrouwen af te gaan.

HET PATROON

Werkdruk + ontbrekende expertise + dichte terminologie is een combinatie waarin marketingtaal ongestoord kan werken. Dit hoofdstuk leert u niet om de combinatie op te heffen. Het leert u om te herkennen wanneer u erin zit.

Wat er níet staat, zegt het meest

Een geoefende lezer van AI-aanbiedingen kijkt niet eerst naar wat er staat, maar naar wat ontbreekt. Enkele voorbeelden van informatie die zou moeten, maar vaak niet, in een AI-aanbieding staat:

Welke onderbouwing is er voor de genoemde cijfers? Is 98,2 procent lokaalbenutting gemeten bij één pilotschool met drie lokalen, of bij veertig scholen gedurende een jaar? · Welke toetsing hebben de bias-audits ondergaan, en door wie? · Wie is de verwerkingsverantwoordelijke, en wie de verwerker? · Wat gebeurt er met de data als de overeenkomst eindigt? · Welke beslissingen neemt het systeem automatisch, en welke worden door een mens genomen? · Welke verantwoordelijkheden blijven bij de school liggen?

Het antwoord op deze vragen is zelden dat de leverancier ze negeert. Het antwoord is dat ze, als u erom vraagt, meestal bevredigend beantwoord kunnen worden. Maar u moet ze wél stellen. Een aanbieding die u ze niet uit zichzelf voorlegt, laat u systematisch tekortgeschoten.

OPDRACHT

1.1 De tekst lezen die er niet staat

Open eduooptimize-ai.com. Bekijk de homepage: scroll door de statistieken, lees de sectie over modules, en klik op één module die u aanspreekt. Beantwoord daarna drie vragen:

1. Op basis van welke data is "€1,2M totale kostenbesparing" berekend? Wat zou u willen zien om die claim te kunnen beoordelen?
2. Wie zou u vragen om "AVG-proof gegarandeerd" te verifiëren — en wat zou het antwoord moeten zijn?
3. "Honderdvijfenveertig scholen aangesloten" — wat zegt dit getal niet?

Wat u nu al kunt doen

U bent aan het eind van het eerste hoofdstuk. U heeft nog geen EU AI Act gezien, geen conformiteitsbeoordeling, geen profileringsclausule. Maar u kunt nu al iets wat de meeste bestuurders niet doen: bij de volgende AI-aanbieding een moment inlassen waarop u expliciet vraagt welke aannames u aan het maken bent. Dat ene moment verandert de rest van uw leesproces.

OPDRACHT

1.2 De aannames van uw laatste aanbieding

Denk aan een AI-gerelateerde aanbieding die u de afgelopen twaalf maanden heeft ontvangen. Dat mag een formeel aanbod zijn, een gesprek op een congres, of een mailtje van een reseller. Beantwoord:

1. Welke van de drie aannames (werkte het, gecheckt, zou iemand ingrijpen) speelde bij u het sterkst?
2. Welke informatie heeft u destijds níet opgevraagd, terwijl u die achteraf wel had willen hebben?
3. Wat is de eenvoudigste vraag die u toen had kunnen stellen, maar niet heeft gesteld?

Deze opdracht heeft geen standaardantwoord. Zie pagina 34 voor een voorbeelduitwerking.

KERNPUNTEN HOOFDSTUK 1

- **Vormkenmerken** van een aanbieding (design, terminologie, statistieken) voorspellen inhoudelijke betrouwbaarheid slecht.
- **Drie aannames** sturen onbewust uw oordeel: dat de leverancier serieus is, dat certificeringen gecontroleerd zijn, en dat iemand anders zou ingrijpen als het fout was.
- **De verantwoordelijkheid** voor het gebruik van het systeem schuift met uw handtekening van leverancier naar u.
- **Wat er niet staat** in een aanbieding is vaak belangrijker dan wat er wel staat — data-eigendom, besluitvormingsautoriteit, verantwoordelijkheidsverdeling.

2

De EU AI Act in *vijf* minuten

Wat u als bestuurder écht moet weten over de Europese AI-verordening. Niet alles. Genoeg.

LEERDOELEN

Na dit hoofdstuk kunt u

- 1 De vier categorieën AI-systemen uit de AI Act benoemen, en hun gradatie qua verplichtingen.
- 2 De vier onderwijs-punten van Annex III herkennen in een concrete productbeschrijving.
- 3 Uitleggen waarom profilering een systeem automatisch high-risk maakt, onafhankelijk van andere eigenschappen.
- 4 Het verschil benoemen tussen de rol van provider en die van deployer, en waarom dit verschil u raakt.

Waarom deze wet er is

De Europese AI Act (Verordening 2024/1689) is de eerste grote wetgeving ter wereld die AI-systemen reguleert op basis van het risico dat ze vormen voor gezondheid, veiligheid en grondrechten. Ze werd aangenomen in 2024, trad formeel in werking op 1 augustus 2024, en wordt gefaseerd van toepassing. Voor u als bestuurder in het onderwijs is één datum het belangrijkste: 2 augustus 2026. Vanaf die datum gelden de verplichtingen voor hoog-risico AI-systemen — de categorie waar vrijwel alle AI in het onderwijs onder valt. De volledige officiële tekst staat op eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.

De vier risicocategorieën

De AI Act kent vier risiconiveaus, met elk een eigen regime van verplichtingen. Van laag naar hoog:

Minimaal risico

Spamfilters, AI in videogames, eenvoudige aanbevelingsalgoritmes. Geen specifieke verplichtingen, behalve algemeen geldende wetgeving zoals de AVG.

Beperkt risico

Chatbots, deepfakes, generatieve AI. De verplichting is transparantie: de gebruiker moet weten dat hij met AI interacteert. Verder weinig aanvullende eisen.

Hoog risico

Dit is de categorie die u aangaat. AI-systemen die gebruikt worden in onderwijs, werkgelegenheid, justitie, toegang tot essentiële voorzieningen, en een aantal andere gereguleerde domeinen. De verplichtingen zijn aanzienlijk: risicomanagement, data-governance, technische documentatie, logging, transparantie, menselijk toezicht, accuraatheid, robuustheid, cyberveiligheid, en een formele conformiteitsbeoordeling.

Onaanvaardbaar risico

Verboden. Denk aan social scoring door overheden, manipulatieve AI gericht op kwetsbare groepen, realtime biometrische identificatie in publieke ruimtes voor wetshandhaving (met uitzonderingen). Dit valt buiten uw scope als schoolbestuur.

De meeste AI die u als school zult aantreffen, valt onder **hoog risico**. Dat betekent niet dat u deze systemen niet mag gebruiken — u mag ze prima gebruiken, mits ze én u voldoen aan de eisen. Het betekent wél dat "geen AI Act-issue" een vrijwel onmogelijke claim is voor een onderwijs-AI, en dat u moet oppassen als een leverancier dat wél claimt.

Annex III: de lijst die u aangaat

Annex III is de bijlage bij de AI Act waarin wordt opgesomd welke AI-systemen als hoog-risico gelden. Punt 3 gaat over onderwijs, punt 4 over werkgelegenheid. Beide raken u als schoolbestuur. Voor onderwijs gelden vier subcategorieën:

EU AI ACT · ANNEX III · PUNT 3 — ONDERWIJS

High-risk in onderwijs en beroepsopleiding

- a. AI-systemen bedoeld om toegang of toelating te bepalen tot, of personen toe te wijzen aan, onderwijs- en beroepsopleidingsinstellingen op alle niveaus.
- b. AI-systemen bedoeld om leeruitkomsten te evalueren, ook wanneer die uitkomsten gebruikt worden om het leerproces van natuurlijke personen te sturen.
- c. AI-systemen bedoeld om het passende onderwijsniveau te bepalen dat een individu zal ontvangen of tot welk niveau iemand toegang zal hebben.
- d. AI-systemen bedoeld om gedrag van leerlingen te monitoren en detecteren tijdens toetsen in onderwijs- en beroepsopleidingscontexten.

Let op de onderstreepte woorden. "Bedoeld om" verwijst naar intentie — de beoogde functie van het systeem. "Leeruitkomsten evalueren, ook wanneer" bevat een belangrijke uitbreiding: zodra de output invloed heeft op het verdere leerproces, valt het eronder, ook al noemt de leverancier het systeem geen "toets". En "monitoren en detecteren" gaat veel verder dan proctoring: elke AI die leerlinggedrag systematisch observeert in een toetscontext valt eronder.

Punt 4: werkgelegenheid — óók voor uw docenten

Annex III punt 4 gaat over werknemerstoepassingen. Voor u relevant: AI-systemen die prestaties en gedrag van werknemers monitoren en evalueren zijn hoog-risico. Een module die docenten automatisch classificeert op basis van leerlingresultaten of ouderfeedback valt hieronder. Ook hier geldt weer: het label "analytics" of "dashboard" ontslaat de leverancier niet van de classificatie als Annex III het dekt.

De profileringsclausule (Art. 6 lid 2)

Dit is de zin die u het vaakst nodig zult hebben: *Een AI-systeem dat onder Annex III valt, wordt altijd als hoog-risico beschouwd wanneer het profilering van natuurlijke personen uitvoert.* Profilering is het geautomatiseerd verwerken van persoonsgegevens om aspecten van iemand te beoordelen — denk aan prestaties, economische situatie, gezondheid, betrouwbaarheid, gedrag of locatie. Als een systeem dat doet, zijn alle hoog-risico-verplichtingen van toepassing, ongeacht of de leverancier of u vindt dat er "geen significant risico" is.

Deze clausule is in de praktijk uw belangrijkste werktuig. Ze snijdt namelijk een juridische ontsnappingsroute af die anders veel leveranciers zouden gebruiken. Zonder profilering kan een leverancier beargumenteren dat zijn systeem weliswaar onder Annex III valt, maar geen "significant risico" vormt en daarom buiten de zware verplichtingen blijft. Met profilering is die discussie van tafel.

WAAROM DIT VOOR U MATTERS

Veel leveranciers proberen via Art. 6 lid 3 AI Act te beweren dat hun systeem géén significant risico vormt en dus buiten de hoog-risico-regels valt. Die ontsnappingsroute is afgesloten zodra er sprake is van profilering. Dit is een bijzonder eenvoudig te gebruiken toets: "Maakt uw systeem individuele profielen van leerlingen of docenten?" Als het antwoord ja is, hoeft u geen uitleg over significantie meer te voeren.

Provider en deployer: wie bent u?

De AI Act verdeelt verantwoordelijkheden over twee rollen: de provider (de leverancier die het systeem op de markt brengt) en de deployer (degene die het systeem onder eigen gezag inzet). Als u als school een AI-platform aanschaft en gebruikt, bent u de deployer. Dat klinkt als een afhankelijke rol, maar is het niet.

Artikel 26 van de AI Act kent aan deployers van hoog-risico-systemen een reeks eigen verplichtingen toe: gebruiksinstructies opvolgen, menselijk toezicht toekennen aan personen met de juiste competentie, inputdata controleren, logging bewaren, werknemers en vertegenwoordigers informeren voordat het systeem wordt ingezet, en — voor publieke-sector-deployers — een Fundamental Rights Impact Assessment uitvoeren. Scholen zijn publieke-sector-deployers.

Scholen denken vaak dat compliance bij de leverancier ligt. Dat is voor een deel juist. De provider heeft zware verplichtingen: conformiteitsbeoordeling, CE-markering, technische documentatie, post-market monitoring. Maar de deployer draagt zijn eigen set. En anders dan bij de AVG, waar de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker in principe bij contract veel kunnen regelen, zijn de deployer-verplichtingen onder de AI Act niet-afwentelbaar. U kunt ze niet wegcontracteren.

Drie dingen die u als deployer altijd zelf blijft doen

Ten eerste: zorgen dat degene die het systeem bedient ook daadwerkelijk bekwaam is om menselijk toezicht uit te oefenen (Art. 14). Dit is niet "iemand aanwijzen" maar "iemand bekwaam maken". Ten tweede: de FRIA opstellen en bijhouden voor hoog-risico-systemen uit Annex III punt 3 (Art. 27). Ten derde: betrokkenen informeren voordat ze onderwerp worden van een hoog-risico-systeem (Art. 26 lid 11).

Opdracht en samenvatting

OPDRACHT

2.1 De categorie-toets

Hieronder drie korte productbeschrijvingen. Classificeer elk systeem: welke risicocategorie van de AI Act, en welk Annex III-punt (indien van toepassing)?

1. Een AI-tool die leerlingen automatisch toewijst aan onderbouwstromen (havo/vwo) op basis van hun cito-eindtoets, advies basisschool en schriftelijke motivatie.
2. Een chatbot op de schoolwebsite die ouders helpt met veelgestelde vragen over openingstijden, kledingvoorschriften en schoolvakanties.
3. Een dashboard dat automatisch detecteert welke docenten bovengemiddeld veel onvoldoendes geven en dit rapporteert aan de sectievoorzitter.

Antwoorden op pagina 34.

KERNPUNTEN HOOFDSTUK 2

- **Vier risicocategorieën:** minimaal, beperkt, hoog, onaanvaardbaar. Onderwijs-AI valt meestal in hoog.
- **Annex III punt 3** bevat vier onderwijs-subcategorieën: toelating, leeruitkomsten evalueren, niveaubepaling, gedragsmonitoring tijdens toetsen.
- **Profilering** maakt een systeem automatisch hoog-risico (Art. 6 lid 2) en sluit de ontsnappingsroute via Art. 6 lid 3.
- **U bent deployer.** Uw verplichtingen onder Art. 26 zijn niet wegcontracteerbaar.

3

Een module *ontleden*

Drie concrete modules uit EduOptimize AI. We lopen ze stuk voor stuk door, classificeren ze tegen Annex III, en benoemen wie verantwoordelijk wordt voor wat.

LEERDOELEN

Na dit hoofdstuk kunt u

- 1** Een concrete AI-module classificeren onder de juiste Annex III-categorie.
- 2** Herkennen wanneer profilering aanwezig is, en welke gevolgen dat heeft.
- 3** De deployer-verplichtingen (Art. 26) vertalen naar wat uw school moet doen.

Module één: Predictive Geo Intelligence

De eerste module die we ontleden, heet Predictive Geo Intelligence. EduOptimize beschrijft hem als volgt: leerlingen uit bepaalde postcodegebieden krijgen automatisch een risicoprofiel voor voortijdig schoolverlaten. De leverancier benadrukt dat de gegevens "gepseudonimiseerd op 4-cijferig postcodeniveau" zijn en dat de DPIA is goedgekeurd.

OPLOSSINGEN IN BEELD

Bekijk het platform in actie

Echte schermweergaven uit EduOptimize AI. Zo ziet het er in de praktijk uit.

Rooster
Early Warning
Sentiment
Personeel
Communicatie
Compliance
Budget
Geo Intelligence

app.eduoptimize-ai.com/geo-intelligence
D. Groot — Directeur

EduOptimize

- Dashboard
- Rooster
- Verzuim
- Early Warning
- Rapporten
- Communicatie
- Sentiment
- Compliance
- Personeel
- Budget
- Geo Intelligence

Geo Intelligence • Wijkanalyse • 2025-2026
Wijkprofiel Heatmap Correlaties Rapport

23

Postcodegebieden in verzorgingsgebied

4

Aandachtswijken hoog risico

0.82

Correlatie postcode → resultaat sterk verband

147

Leerlingen in risicowijken 18% van totaal

Wijkprofiel — Risicoscore per postcodegebied

6211	6212	6213	6214
6215	6216	6217	6218
6219	6220	6221	6222
6223	6224	6225	6226

■ Hoog risico
 ■ Midden
 ■ Laag
 ■ Veilig

Top 5 risicofactoren per wijk

POSTCODE	GEM. CIJFER	VERZUIM%	SES-INDEX	RISICO
6211	5,2	14,2%	2,1	HOOG
6212	5,4	12,8%	2,4	HOOG
6216	5,6	11,1%	2,8	HOOG
6225	5,3	13,5%	2,2	HOOG
6213	6,1	8,4%	3,5	MIDDEN

SES-index: sociaal-economische status score (CBS, wijkniveau). Schaal 1-10. Score <3.0 = aandachtswijk.

Correlatie-analyse: Woonlocatie → Schoolprestaties

Postcode → Gemiddeld cijfer	<div style="width: 82%; background-color: #f1c40f; height: 10px;"></div>	r = 0.82
SES-index → Slagingspercentage	<div style="width: 78%; background-color: #f1c40f; height: 10px;"></div>	r = 0.78
Postcode → Verzuimpercentage	<div style="width: 22%; background-color: #f1c40f; height: 10px;"></div>	r = -0.71
SES-index → Doorstroom naar VWO	<div style="width: 85%; background-color: #f1c40f; height: 10px;"></div>	r = 0.85
Wijk-risico → Early Warning triggers	<div style="width: 74%; background-color: #f1c40f; height: 10px;"></div>	r = 0.74

AI Geo Predictor
147 LEERLINGEN

Wijkgebaseerde voorspelling: Leerlingen uit postcodegebied 6211, 6212 en 6225 hebben 3,4x hogere kans op voortijdig schoolverlaten dan leerlingen uit 6219/6224. AI heeft deze leerlingen automatisch toegevoegd aan het Early Warning System met verhoogd risicoprofiel.

Toelatingsadvies: Op basis van historische data en wijkprofielen adviseert het systeem om bij aanmelding vanuit aandachtswijken direct een mentor-intensief traject te starten. Verwachte reductie uitval: 18%.

Privacy-status: Alle locatiedata is gepseudonimiseerd op 4-cijferig postcodeniveau. Verwerking geschiedt conform AVG Art. 9 (bijzondere persoonsgegevens) en het Model Verwerkersovereenkomst Kennisnet. DPIA goedgekeurd.

Risicoleerlingen toevoegen aan EWS
Toelatingsbeleid genereren
DPIA Geo Intelligence bekijken

Predictive Geo Intelligence — Wijkgebaseerde risicovoorspelling met sociaal-economische correlaties

8 / 8

eduoptimize-ai.com · Predictive Geo Intelligence — zoals gepresenteerd

Module drie: Staff Performance Analytics

Deze module stelt automatisch docentprofielen op, op basis van leerlingresultaten, ouderfeedback en evaluatiescores. "Groen of rood, in één oogopslag" aldus de aanbieder. De AI detecteert "causale verbanden" en genereert een verbeterplan.

OPLOSSINGEN IN BEELD

Bekijk het platform in actie

Echte schermweergaven uit EduOptimize AI. Zo ziet het er in de praktijk uit.

Rooster
Early Warning
Sentiment
Personeel
Communicatie
Compliance
Budget
Geo Intelligence

app.eduoptimize-ai.com/personeel/127
D. Groot — Directeur

EduOptimize

- Dashboard
- Rooster
- Verzuim
- Early Warning
- Rapporten
- Communicatie
- Sentiment
- Compliance
- Personeel
- Budget
- Vergaderingen
- Instellingen

Personeel > Docentprofiel > #127
Aandacht nodig

J. Bakker — Docent Wiskunde
Bovenbouw VWO · 0,8 FTE · In dienst sinds 2019

5,8

Gem. leerlingresultaat
schoolgem: 6,4

4,5

Oudertevredenheid
schoolgem: 7,2

6,2

Leerlingevaluatie
schoolgem: 6,8

3,2%

Verzuim
schoolgem: 4,1%

Resultaten per klas — Periode 2

5V1	<div style="width: 45%; height: 10px; background: linear-gradient(to right, #004a99, #ccc);"></div>	5,2
5V2	<div style="width: 55%; height: 10px; background: linear-gradient(to right, #004a99, #ccc);"></div>	6,1
4V1	<div style="width: 65%; height: 10px; background: linear-gradient(to right, #004a99, #ccc);"></div>	5,8
4V2	<div style="width: 70%; height: 10px; background: linear-gradient(to right, #004a99, #ccc);"></div>	6,4
6V1	<div style="width: 50%; height: 10px; background: linear-gradient(to right, #004a99, #ccc);"></div>	5,7

Ouderfeedback — Laatste 3 maanden

- "Mijn zoon begrijpt de uitleg niet en durft het niet te vragen." 2 apr
- "Toetsen worden laat nagekeken, soms pas na 3 weken." 18 mrt
- "Weinig variatie in lesmethoden. Alleen boek en bord." 5 mrt
- "Bereikbaar via mail, maar antwoorden zijn kort." 22 feb

AI Performance Advisor
ACTIE VEREIST

Analyse: Docent #127 scoort op 3 van 4 indicatoren onder het schoolgemiddelde. Sterkste daling: oudertevredenheid (-2,7 in 6 maanden). AI heeft causale verbanden gedetecteerd: late nakijktijden → ouderklachten → dalende tevredenheid.

Aanbeveling: Verbetertraject starten met focus op (1) nakijksnelheid, (2) oudercommunicatie, (3) differentiatie bovenbouw. AI heeft een concept-verbeterplan gegenereerd op basis van succesvolle trajecten bij vergelijkbare profielen.

Functioneringsgesprek plannen
Verbeterplan bekijken
Vergelijk met teamgemiddelde

Staff Performance Analytics — Datagedreven docentprofielen met AI-aanbevelingen

◀ ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ▶ 4 / 8

eduoptimize-ai.com · Staff Performance Analytics — docentprofiel #127

20

Het patroon achter de drie modules

Alle drie de modules presenteren zich als efficiëntiewinst. Geo Intelligence voorkomt uitval, Early Warning voorkomt uitval, Staff Analytics verbetert personeel. Niemand verkoopt u "wij gaan leerlingen discrimineren op postcode" of "wij gaan docenten ontslaan op basis van correlaties". Toch is dat — technisch gezien — wat de modules kunnen faciliteren. Die kloof tussen het verkoop-frame en de technisch-juridische realiteit is waar u als bestuurder uw werk doet.

De marketingtekst beschrijft het beoogde effect. Uw taak is het werkelijke effect af te lezen uit wat het systeem doet, niet uit wat het belooft.

Wat u hiermee kunt

U heeft nu voor drie verschillende modules de Annex III-classificatie en de profileringsclausule toegepast, en u heeft gezien waar het juridische risico zich bevindt. Het voorbeeld stopt bij drie modules, maar het patroon werkt voor vrijwel elke AI-functie die u aangeboden zult krijgen. Nieuwe module, zelfde vragen: wat doet het eigenlijk, welk Annex III-punt raakt het, is er profilering, en welke deployer-verplichtingen komen op ons af?

OPDRACHT

3.2 Eigen module

Denk aan een AI-functie die u zelf al gebruikt in uw school — dat mag Microsoft Copilot in Teams zijn, een adaptief leersysteem, een aanwezigheids-app met AI-functies, of iets anders. Beantwoord:

1. Wat doet het systeem concreet? Niet wat de leverancier zegt dat het doet.
2. Raakt het Annex III? Zo ja, welk punt?
3. Is er profilering?
4. Welke deployer-verplichting is mogelijk nog niet geregeld?

Deze opdracht heeft geen standaardantwoord. Voorbeelduitwerking op pagina 35.

Samenvatting hoofdstuk 3

U heeft in dit hoofdstuk drie concrete modules uit de casus geanalyseerd. De Predictive Geo Intelligence-module, die wijken classificeert op risico en die classificatie doorzet naar individuele leerlingen. Het Early Warning System, dat leerlingen scoort op uitvalrisico en autonoom escaleert naar leerplicht. En de Staff Performance Analytics-module, die docenten automatisch beoordeelt op basis van leerlingresultaten en ouderfeedback.

Bij elk van deze drie geldt hetzelfde patroon: het systeem doet iets anders dan de marketingtekst belooft te doen. De marketing verkoopt efficiëntie, preventie, verbetering. De module voert onder de motorkap profilering uit, en dat alleen al activeert de hoog-risico-classificatie van Art. 6 lid 2. In alle drie de gevallen raakt Annex III — bij de eerste twee punt 3 (onderwijs), bij de derde punt 4 (werkgelegenheid).

KERNPUNTEN HOOFDSTUK 3

- **Geo Intelligence:** Annex III 3(a) en 3(c), profilering → hoog-risico. Pseudonimisering op postcode-4 is geen privacy-bescherming.
- **Early Warning System:** Annex III 3(b) en 3(c), profilering → hoog-risico. Art. 22 AVG relevant bij automatische escalatie.
- **Staff Performance Analytics:** Annex III 4, profilering → hoog-risico. Plus MR-/OR-instemming vereist.
- **Het patroon:** vraag altijd naar wat het systeem doet, niet naar wat het belooft.

4

Claims *lezen*

Een Trust Center is een marketingdocument, geen conformiteitsbewijs. U leert wat een verificerbare claim onderscheidt van een geloofwaardig ogende claim.

LEERDOELEN

Na dit hoofdstuk kunt u

- 1 Het verschil benoemen tussen het bestaan van een norm, het bestaan van een certificaat, en het bestaan van een certificeerder.
- 2 Een claim binnen twee minuten verifiëren met publieke bronnen.
- 3 De drie meest gebruikte "compliance-chiffers" herkennen en de juiste vervolgvraag stellen.

Het Trust Center als genre

Vrijwel elke serieuze AI-aanbieder heeft tegenwoordig een "Trust Center" of vergelijkbare pagina. Het is een genre geworden: een verzameling logo's, certificaatnummers, korte beschrijvingen, en vaak een FAQ. Visueel ziet het er indrukwekkend uit. Juridisch is het een marketingdocument, want geen enkele claim op zo'n pagina is getoetst voordat ze online staat.

[← Terug naar homepage](#)

TRUST CENTER

Vertrouwen door transparantie

EduOptimize AI hanteert de hoogste standaarden voor informatiebeveiliging, privacy en algoritmische verantwoording. Op deze pagina vindt u al onze certificeringen, conformiteitsverklaringen en beleidsdocumenten — beschikbaar voor uw IBP'er, FG of inkoopafdeling.

Certificeringen & Conformiteit

Alle certificaten zijn beschikbaar als ondertekend PDF op verzoek via compliance@eduooptimize-ai.com.

✓ ACTIEF

ISO/IEC 27001:2022
Information Security Management

Certificaatnummer: EC-27001-2026-04821
Uitgevende instantie: EduCert International B.V.
Geldig tot: 31 maart 2027
Scope: Volledig platform en alle subverwerkers

↓ Certificaat (PDF)

✓ HOOG-RISICO

EU AI Act — Annex III
Conformiteitsbeoordeling hoog-risico AI-systemen

Conformiteitsverklaring: CE-AI-2026-EDU-127
Aangemelde instantie: EduCert International B.V.
Beoordelingsdatum: 12 februari 2026
Categorie: Onderwijs en beroepsopleiding

↓ Conformiteitsverklaring (PDF)

✓ ACTIEF

ISO/IEC 42001:2023
AI Management System

Certificaatnummer: EC-42001-2026-00148
Uitgevende instantie: EduCert International B.V.
Geldig tot: 31 maart 2027
Scope: AI lifecycle management, risk management, transparency

↓ Certificaat (PDF)

✓ ACTIEF

NEN 7510:2017
Informatiebeveiliging in de zorg & onderwijs

Certificaatnummer: EC-7510-2026-00427
Uitgevende instantie: EduCert International B.V.
Geldig tot: 31 maart 2027
Scope: Verwerking van bijzondere persoonsgegevens

↓ Certificaat (PDF)

✓ CONFORM

Edu-K Privacyconvenant 4.0
Sectoraal convenant onderwijs

Verklaringsnummer: EDUK-2026-1827
Datum ondertekening: 8 januari 2026
Bijlagen: Verwerkersovereenkomst, Beveiligingsbijlage
Status: Volledige conformiteit

↓ Verklaring (PDF)

✓ ACTIEF

ISO/IEC 27701:2019
Privacy Information Management

Certificaatnummer: EC-27701-2026-00083
Uitgevende instantie: EduCert International B.V.
Geldig tot: 31 maart 2027
Scope: AVG-conformiteit en privacy-by-design

↓ Certificaat (PDF)

Beleidsdocumenten

Alle documenten zijn op verzoek beschikbaar voor uw IBP'er, Functionaris Gegevensbescherming of inkoopafdeling.

DOCUMENT	VERSIE	DATUM	DOWNLOAD
DPIA EduOptimize Platform Data Protection Impact Assessment incl. risico-matrix	v3.2	15 mrt 2026	↓ PDF
Verwerkersovereenkomst (VWO) Conform Edu-K model 4.0, ondertekenklaar	v4.0	8 jan 2026	↓ PDF

Het Trust Center van EduOptimize doorgerekend

De volgende tabel toont zeven claims van het EduOptimize Trust Center, en het resultaat van een check van enkele minuten. Niet om EduOptimize te ontmaskeren — dat is een fictieve aanbieder — maar om u te laten zien hoe de check eruitziet, en welke uitkomsten er bestaan.

CLAIM	UITKOMST	WAAROM
ISO/IEC 27001:2022	NORM BESTAAT	De norm zelf bestaat (informatiebeveiliging). Certificaatnummer EC-27001-2026-04821 is niet vindbaar in IAF CertSearch. Certificeerder EduCert International B.V. staat niet op de accreditatielijst van de Raad voor Accreditatie.
EU AI Act — Annex III conformiteitsbeoordeling CE-AI-2026-EDU-127	ONMOGELIJK	De verplichtingen voor hoog-risico AI-systemen uit Annex III treden in werking op 2 augustus 2026. Een conformiteitsverklaring van februari 2026 is een anachronisme. De genoemde aangemelde instantie bestaat niet.
ISO/IEC 42001:2023	NORM BESTAAT	De norm bestaat werkelijk (AI management systems, 2023). Het nummer en de certificeerder zijn niet vindbaar. Publicatie in het IAF CertSearch register ontbreekt.
Edu-K Privacyconvenant 4.0	VERSIE ONJUIST	Het Privacyconvenant Onderwijs staat op versie 3.0 (2023). Versie 4.0 bestaat niet. Eén minuut check op de SIVON- of Kennisnet-site onthult dit.
FRIA — Fundamental Rights Impact Assessment v2.1	ROL ONJUIST	FRIA bestaat (Art. 27 AI Act), maar is de verantwoordelijkheid van de deployer — uw school. Een leverancier die de FRIA als eigen document aanbiedt verwacht rollen. Hoogstens kan het een input-document zijn.
Bias-audit rapport Q1 2026	NIET VERIFIEERBAAR	Onafhankelijke bias-audits bestaan, maar een rapport zonder auditor, methodologie of toetsbare dataset is een marketinggebaar. Vervolg vraag: mogen wij rapport en onderliggende data inzien?
"AVG-conform gegarandeerd"	ONMOGELIJK	AVG-conformiteit is geen op zichzelf staande certificeerbare status; de AVG kent geen algemeen erkend keurmerk. Een leverancier die AVG-conformiteit "garandeert" overvraagt zichzelf juridisch, al is de intentie doorgaans wel in orde. De vraag aan de leverancier: welke concrete maatregelen onderbouwen de claim?

De drie categorieën die u gaat tegenkomen

Na de check van het EduOptimize Trust Center ziet u drie categorieën uitkomsten. Ze komen in elke echte Trust Center-analyse ook terug:

Volledig verifieerbaar (groen)

Norm bestaat, certificaat staat in het register, certificeerder is geaccrediteerd. Bij een echte serieuze aanbieder zult u dit voor ISO 27001 en soortgelijke klassiekers meestal vinden. Dit is de baseline.

Gedeeltelijk verifieerbaar (geel)

Norm bestaat, maar de rest niet, of de rol is verkeerd ingevuld. De claim is niet per se onjuist — soms is de aanbieder gewoon aan het doorlopen van een certificeringstraject, soms is het juridische taalgebruik imprecies. Niet reden voor afkeuring, wel reden voor doorvragen: "Wanneer is de certificering afgerond? Wie is de certificeerder? Mogen wij het auditrapport zien?"

Niet verifieerbaar of onmogelijk (rood)

De claim is feitelijk onjuist (zoals een AI Act-conformiteitsbeoordeling van vóór 2 augustus 2026), of volledig onverifieerbaar ondanks expliciete nummers. Dit is waar u een beslissing neemt over vertrouwen. Een enkel rood vlagje is niet per se dodelijk, maar drie of vier rode vlagjes in combinatie betekent dat u het Trust Center terzijde moet schuiven en om échte documentatie moet vragen.

Opdracht: aan de slag op de site

U gaat nu zelf met het Trust Center aan de slag, op twee niveaus. Eerst op de fictieve casus — daar zijn de uitkomsten voorspelbaar en heeft u aan de vorige pagina's houvast. Daarna op een echte aanbieder waarmee u wellicht al werkt — daar is de uitkomst niet voorspelbaar, en juist dat is waar u de methode oefent.

OPDRACHT

4.1 Het Trust Center live op de site

Open eduooptimize-ai.com/trust. Bekijk de zeven claims die er staan. Kies *één* claim die u op het eerste gezicht overtuigend vindt, en één die u verdacht vindt.

1. Probeer beide claims te verifiëren via een publieke bron. Welke vindt u terug, welke niet?
2. Wat viel u op aan de manier waarop de claim op de site is gepresenteerd? Welke vormkenmerken versterken de geloofwaardigheid?
3. Welke vervolgvraag zou u aan de aanbieder stellen voor de verdachte claim?

Voorbeelduitwerking op pagina 35.

Opdracht: uw eigen aanbieder

OPDRACHT

4.2 Uw eigen Trust Center-scan

Pas nu dezelfde methode toe op een échte AI-aanbieder waarvan u het Trust Center of compliance-overzicht bij de hand heeft (online of in een voorstel).

1. Welk niveau van "bestaan" kunt u verifiëren: norm, certificaat, certificeerder?
2. Zitten er rode of gele vlaggen tussen?
3. Welke vervolgvraag zou u aan de aanbieder stellen?

Voorbeelduitwerking op pagina 35.

KERNPUNTEN HOOFDSTUK 4

- **Drie niveaus van bestaan:** norm, certificaat, certificeerder. Alle drie moeten kloppen.
- **Twee minuten per claim** volstaan voor een eerste check via publieke registers.
- **Rol-verwarring** is een veel voorkomende fout: FRIA is iets van de deployer, niet van de leverancier.
- **"AVG-conform gegarandeerd"** is juridisch een te sterke claim — de AVG kent geen algemeen erkend keurmerk. Vraag door naar de onderliggende maatregelen.

5

De vijf *vragen* die u voortaan stelt

U bouwt nu uw eigen bestuurlijke checklist. Vijf vragen die u aan elke AI-leverancier stelt. Met acceptabele en onacceptabele antwoorden.

LEERDOELEN

Na dit hoofdstuk kunt u

- 1 Een bestuurlijke checklist toepassen op elke AI-aanbieding.
- 2 Acceptabele en onacceptabele antwoorden onderscheiden.
- 3 Uw eigen vervolgvragen formuleren op basis van het antwoord dat u krijgt.

De checklist

Dit zijn de vijf vragen die u voortaan aan elke AI-leverancier stelt, voordat u tekent. Ze zijn opgebouwd vanuit de drie hoofdstukken hiervoor: classificatie, verantwoordelijkheid, en verifieerbaarheid.

1

Classificeert u uw systeem onder Annex III AI Act, en zo nee, waar is uw assessment volgens Art. 6 lid 4?

Aanbieders van Annex III-systemen die menen dat hun systeem geen significant risico vormt, moeten dat schriftelijk documenteren vóór marktintroductie. Die documentatie is opvraagbaar.

2

Welke conformiteitsbeoordeling is uitgevoerd, door welke aangemelde instantie, en waar is die raadpleegbaar?

Namen zijn verifieerbaar bij het European AI Office en bij nationale toezichthouders. Een nummer zonder instantie is geen bewijs.

3

Wat zijn ónze verplichtingen als deployer onder Art. 26, en welke documentatie levert u om die na te komen?

Menselijk toezicht, logging, informeren van betrokkenen, FRIA voor publieke deployers. Dit legt u zelf vast, de leverancier levert de handvatten.

4

Welke claims in uw Trust Center zijn te verifiëren bij een onafhankelijke bron, en welke zijn zelfrapportage?

Zelfrapportage is geen certificering. Een leverancier die dit onderscheid niet maakt, maakt het voor u ook onmogelijk uw eigen verantwoording te leveren.

5

Als uw systeem een besluit voorbereidt over een leerling of docent, waar zit dan de menselijke beoordeling vóórdat het besluit effect krijgt?

Niet: waar kán een mens ingrijpen. Maar: waar móet een mens tekenen vóórdat iets geëffectueerd wordt. Dat is het verschil tussen Art. 14 AI Act en Art. 22 AVG.

Hoe u het antwoord beoordeelt

Het stellen van de vraag is het halve werk. Het andere halve werk is beoordelen of het antwoord hout snijdt. Voor elk van de vijf vragen volgt hieronder een voorbeeld van een acceptabel en een niet-acceptabel antwoord, en de ontsnappingsroute die u in het laatste geval aan de leverancier biedt.

Vraag 1 — Classificatie

ACCEPTABEL ANTWOORD

"Onze Early Warning-module valt onder Annex III 3(b) en 3(c). Wij hebben geen assessment volgens Art. 6 lid 4 uitgevoerd omdat we de module als hoog-risico classificeren. Hier is onze technische documentatie en onze risk management-aanpak."

NIET-ACCEPTABEL ANTWOORD

"Onze modules zijn geen AI in de strikte zin, omdat ze slechts aanbevelingen doen. De eindbeslissing ligt altijd bij de gebruiker."

Vervolgvrage: "De AI Act kijkt naar intended purpose, niet naar zelfbenoeming. Als uw aanbeveling invloed heeft op de beslissing, valt het onder Annex III. Kunt u een juridisch onderbouwd oordeel overleggen?"

Vraag 2 — Conformiteitsbeoordeling

ACCEPTABEL ANTWOORD

"Wij zijn nu in het traject. De conformiteitsbeoordeling loopt via [naam aangemelde instantie]. Geplande afronding: Q3 2026. Tot die tijd werken wij met een zelf-assessment dat wij u kunnen overleggen."

NIET-ACCEPTABEL ANTWOORD

"Alle nodige certificeringen zijn afgerond, zoals u op onze compliance-pagina kunt zien."

Vervolgvrage: "Welke aangemelde instantie heeft de conformiteitsbeoordeling onder de AI Act uitgevoerd, en wat is het nummer in het EU-register?"

Vraag 3 — Deployer-verplichtingen

ACCEPTABEL ANTWOORD

"Als deployer bent u verantwoordelijk voor menselijk toezicht, logging en FRIA. Wij leveren u: een handleiding voor menselijk toezicht, automatische logging van systeembeslissingen gedurende 12 maanden, en een FRIA-template die op uw situatie is toegespitst."

NIET-ACCEPTABEL ANTWOORD

"Onze cloud-oplossing neemt de compliance-last volledig voor u weg."

Vervolgvrage: "Artikel 26 legt verplichtingen bij mij als deployer. Die zijn niet wegcontracteerbaar. Hoe verhoudt uw 'compliance-last overnemen'-claim zich daartoe?"

Vraag 4 — Claims verifiëren

ACCEPTABEL ANTWOORD

"Onze ISO 27001-certificering is verifieerbaar in IAF CertSearch onder nummer [X]. Onze DPIA is uitgevoerd door [partij] in [datum] en op aanvraag beschikbaar. Onze bias-audits zijn nog niet door onafhankelijke derden uitgevoerd — dat staat op onze roadmap voor Q3."

NIET-ACCEPTABEL ANTWOORD

"Wij zijn gecertificeerd volgens alle relevante normen. De details staan op onze compliance-pagina."

Vervolgvrage: "Kunt u de drie certificaten noemen die voor dit product het meest relevant zijn, mét registrummer en certificeerder?"

Vraag 5 — Menselijke beoordeling

ACCEPTABEL ANTWOORD

"Het systeem doet geen automatische escalaties. Alle communicatie richting leerplichtambtenaar vereist expliciete goedkeuring door een bevoegde medewerker. De beslissing is opgenomen in de audit log."

NIET-ACCEPTABEL ANTWOORD

"Een mens kan de beslissing altijd overrulen."

Vervolgvrage: "Overrulen impliceert dat de beslissing al effect heeft. Ik vraag naar de menselijke beoordeling vóórdat de beslissing effect krijgt. Waar zit dat in uw flow?"

De antwoorden, *uitgewerkt*

Voor elke opdracht een uitwerking met toelichting. Gebruik het antwoordmodel pas nadat u uw eigen antwoord heeft opgeschreven. De toelichtingen zijn vaak leerzamer dan de antwoorden zelf.

Antwoorden hoofdstuk 1

OPDRACHT 1.1 · DE TEKST DIE ER NIET STAAT

Onderbouwing van €1,2M. De claim noemt niet bij hoeveel scholen deze besparing is gerealiseerd, over welke periode, of ten opzichte van welke baseline. Wat u zou willen zien: een casestudie met concrete schoolnaam, de gebruikte meetmethodologie, een controle-vergelijking met scholen die het platform niet gebruiken, en onafhankelijke verificatie. Bij de meeste aanbieders ontbreken deze gegevens; dat is op zich niet diskwalificerend, maar het verandert "€1,2M besparing" in "aanbieder claimt €1,2M besparing".

AVG-proof gegarandeerd. AVG-conformiteit is geen status die kan worden gegarandeerd. U zou dit vragen aan uw eigen Functionaris Gegevensbescherming, met de verwerkersovereenkomst en DPIA als onderlegger. Het antwoord zou niet "gecertificeerd AVG-conform" moeten zijn, maar "AVG-risico's zijn geïdentificeerd in de DPIA en beheerst via de volgende maatregelen".

145 scholen aangesloten. Dit getal zegt niet: hoeveel scholen het platform volledig gebruiken (ten opzichte van alleen één module), hoe lang zij het gebruiken, welke soort scholen het zijn, of hoeveel van de 145 het platform nog steeds gebruiken. Het getal is een marktaandeelindicator zonder kwaliteitsindicator.

OPDRACHT 1.2 · VOORBEELDUITWERKING

Deze opdracht heeft geen universeel juist antwoord. Wat u zoekt in uw eigen uitwerking: een concrete AI-aanbieding die u heeft ontvangen, een eerlijke benoeming van welke aanname het sterkst speelde, en een vraag die u achteraf had willen stellen. De drie meest voorkomende antwoorden in sessies met bestuurders zijn: (1) "gecheckt" — men nam aan dat de leverancier de compliance had geregeld, (2) "zou iemand ingrijpen" — men nam aan dat Kennisnet, SIVON of AP eerder had opgemerkt, en (3) de onbenoemde vraag "wat blijft bij ons liggen?" — die had direct de Art. 26-deployer-verplichtingen boven water gebracht.

Antwoorden hoofdstuk 2

OPDRACHT 2.1 · DE CATEGORIE-TOETS

1. Automatische toewijzing havo/vwo. Hoog-risico onder Annex III 3(a) — bepaalt toelating tot onderwijsniveau. Profileringsaanwezig (individuele leerling wordt beoordeeld op meerdere kenmerken), dus automatisch hoog-risico via Art. 6 lid 2. Alle hoog-risico-verplichtingen van toepassing, inclusief FRIA.

2. Chatbot over openingstijden. Beperkt risico — transparantieverplichting (de bezoeker moet weten dat hij met AI praat). Annex III niet van toepassing: geen onderwijs-beslissing, geen profilering van leerlingen. Relatief weinig verplichtingen. Let op: zodra de chatbot vragen over individuele leerlingdossiers beantwoordt, kantelt de classificatie.

3. Dashboard onvoldoendes per docent. Hoog-risico onder Annex III punt 4 (werkgelegenheid — prestatie-monitoring werknemers). Profileringsaanwezig (individuele docenten worden beoordeeld), dus Art. 6 lid 2 activeert. Aanvullend: MR-/OR-instemming vereist. Ook AVG Art. 22 relevant als het dashboard automatisch rapporteert.

Antwoorden hoofdstuk 3

OPDRACHT 3.1 · CLASSIFICATIE-OEFENING (VOORBEELD: EARLY WARNING)

Annex III-punt. Van toepassing zijn 3(b) — AI-systemen die leeruitkomsten evalueren, óók wanneer die het leerproces sturen — en 3(c) — bepaling van het passende onderwijsniveau. De module doet beide: ze interpreteert cijfers en verzuim (uitkomsten), en de resulterende classificatie stuurt interventies (leerpad, escalatie).

Profilering. Ja, evident. Individuele leerlingen krijgen risicoscores op basis van cijfers, verzuim en gedragsnotities. Dat is profileren zoals gedefinieerd in Art. 6 lid 2. De hoog-risico-classificatie is daarmee automatisch en onbetwistbaar.

Drie deployer-verplichtingen (Art. 26). Eén: iemand in de school moet competent zijn om menselijk toezicht uit te oefenen, dus niet alleen de mentor maar iemand met inzicht in de AI-logica. Twee: logs van systeembeslissingen moeten worden bewaard en geraadpleegbaar zijn. Drie: voor dit hoog-risico-systeem onder Annex III punt 3 is een Fundamental Rights Impact Assessment verplicht, uitgevoerd vóór ingebruikname.

OPDRACHT 3.2 · VOORBEELDUITWERKING (EIGEN MODULE)

Een veel voorkomend voorbeeld: Microsoft Copilot in Teams voor het samenvatten van oudergesprekken. Wat doet het concreet? Audio wordt naar Microsoft gestuurd, daar getranscribeerd en samengevat, de samenvatting komt terug. Annex III raakt dit niet direct (geen onderwijs-beslissing), maar als de samenvatting input wordt voor een zorgteam-beslissing over een leerling, schuift het richting 3(c). Profileren: grensgeval — de samenvatting is geen profiel, de interpretatie door een zorgteam wel. Deployer-verplichting mogelijk niet geregeld: informeren van ouders dat hun gesprek door AI wordt verwerkt (transparantieplicht onder AI Act en AVG), en menselijk toezicht op de samenvatting vóór opname in het dossier.

Antwoorden hoofdstuk 4

OPDRACHT 4.1 · HET TRUST CENTER LIVE OP DE SITE

Deze opdracht is persoonlijk, maar de patronen zijn voorspelbaar. De claim die op het eerste gezicht het meest overtuigend oogt, is meestal ISO/IEC 27001 of ISO/IEC 42001 — erkende normen met een officiële status. Toch valt zelfs deze claim meestal in de categorie "geel": de norm bestaat wel, maar het genoemde certificaatnummer en de certificeerder zijn niet terug te vinden in IAF CertSearch of op de accreditatielijst van de Raad voor Accreditatie.

De verdachte claim is vrijwel altijd de "EU AI Act conformiteitsbeoordeling" met een datum van vóór 2 augustus 2026 — dat is juridisch onmogelijk, omdat de verplichtingen voor hoog-risico-systemen pas op die datum in werking treden. De genoemde "aangemelde instantie" bestaat evenmin.

Vormkenmerken die geloofwaardigheid suggereren. De Trust Center-pagina gebruikt officieel ogende keurmerken, precieze certificaatnummers (EC-27001-2026-04821, CE-AI-2026-EDU-127), datums, en verwijzingen naar gespecialiseerde certificerende instanties. Het taalgebruik is juridisch, de layout professioneel. Samen creëren deze signalen het beeld dat "iemand dit heeft gecontroleerd" — terwijl de check pas begint op het moment dat u de claims door een publiek register haalt.

Vervolgvraag voor de verdachte claim. "Welke aangemelde instantie heeft de conformiteitsbeoordeling onder de AI Act uitgevoerd, en wat is het registernummer bij het European AI Office? Ik kan uw instantie niet in het EU-register terugvinden."

• TOT SLOT

Wat u nu *weet*.

U bent aan het einde van het boekje. U kent het onderscheid tussen de vier AI-Act-risicocategorieën en weet welke onderwijs-AI onder hoog-risico valt. U herkent profilering en weet dat die classificatie automatisch is. U heeft drie modules uit een realistische casus ontleed en daarbij gezien hoe het patroon werkt: wat het systeem doet ongeacht hoe het wordt verkocht. U kunt een Trust Center binnen enkele minuten doorrekenen op drie niveaus: norm, certificaat, certificeerder. En u heeft een checklist van vijf vragen waarmee u elke AI-aanbieder te lijf kunt.

Het was geen uitputtende opleiding. Het was een werkbare set handelingen die u als bestuurder in staat stelt om het juridisch-technische gesprek met zin en grond te voeren, zonder zelf jurist te zijn. Voor de grondige juridische beoordeling heeft u nog steeds uw Functionaris Gegevensbescherming of externe counsel nodig. Maar u weet nu waar u heen gestuurd wordt en waarom — en u ziet het onderscheid tussen een AI-aanbieder die u serieus kan nemen en een die u beter kunt laten schieten.

DE ECHTE OEFENING

Dit boekje werkt niet door het één keer door te lezen. Het werkt doordat u de checklist uit hoofdstuk 5 de volgende keer dat een AI-aanbieder u belt daadwerkelijk gebruikt. Bij voorkeur met het document erbij, op papier, met de vragen hardop gesteld. Uw eerste gesprek met deze checklist in de hand zal wringen. Uw tiende niet meer. En uw honderdste doet u het automatisch, terwijl u uw koffie drinkt.

• TOT SLOT

Wat u *morgen* al kunt doen.

Een boekje uitlezen is één ding, het toepassen is iets anders. Hieronder drie concrete stappen die u binnen een week kunt zetten, zonder projectplan of budget. Ze zijn samen voldoende om de sprong te maken van "ik begrijp het" naar "het zit in onze werkwijze".

1

Print de checklist uit hoofdstuk 5 en leg hem op uw bureau.

De volgende AI-aanbieder die u spreekt — formeel of informeel — krijgt de vijf vragen voorgelegd. U hoeft daar geen aankondiging aan vooraf te laten gaan. Doe het gewoon. Noteer de antwoorden. Merk welk van de vijf het lastigst te beantwoorden is.

2

Maak een korte inventarisatie van wat u al in huis heeft.

Vraag uw ICT- of stafdienst om een lijstje van alle AI-functionaliteiten die uw school al gebruikt, inclusief die in bestaande leveranciers-contracten zijn "ingeschoven" zonder formeel besluit. Dat lijstje is vaak verrassend lang. Pas daarna kunt u prioriteren welke aandacht nodig heeft.

3

Bespreek dit boekje met uw Functionaris Gegevensbescherming of IBP'er.

Vraag hen de checklist te beoordelen en aan te vullen met wat specifiek is voor uw stichting. Hun aanvullingen zijn vaak de meest praktische — en het gesprek geeft hen tegelijk meer vastigheid om de vragen bij leveranciers te stellen.

De AI Act treedt voor hoog-risicosystemen in werking op 2 augustus 2026. Daarna is de vraag niet meer óf u deze vragen moet stellen, maar of u achteraf kunt verantwoorden waarom u ze niet stelde.

Hoe verder

Gebruik dit boekje. Deel het. Pas het aan voor uw eigen stichting of samenwerkingsverband. Het is gelicentieerd onder CC BY-SA 4.0 en mag herverdeeld en bewerkt worden. Feedback — wat werkte, wat niet, welke opdrachten te makkelijk of te moeilijk — is welkom. De volgende editie wordt beter als lezers de moeite nemen om terug te schrijven.

• COLOFON

Over dit *boekje*

Dit lesboekje is gebouwd rond de satirische casus eduooptimize-ai.com en ontworpen als zelfstudiemateriaal voor schoolleiders, bestuurders en inkoopverantwoordelijken in het Nederlandse voortgezet onderwijs. Vrij te delen en aan te passen onder een open Creative Commons-licentie.

AUTEUR

Guido van Dijk, MSc

Docent informatica, projectleider Erasmus+ en initiatiefnemer van de Experimenteerruimte ICT bij SOML. Strategisch adviseur AI en Open Leermaterialen bij VO-content, extern PhD-kandidaat aan de Open Universiteit, voorzitter van CRES en mede-oprichter van LAI. Schrijft en werkt vanuit Limburg aan de kruising van onderwijs, AI en governance.

CONTACT

guido@l-e-x.nl
Hulsberg, Limburg

VERSIE

Eerste editie
April 2026

CONTEXT

Inzetbaar bij SOML, LAI, VO-content, CRES en internationale Erasmus+ contexten rond AI-governance in het onderwijs.

BRONMATERIAAL

EU AI Act (2024/1689), Annex III, Art. 6, 14 en 26 — eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj. AVG (2016/679), Art. 22 — eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj. De casus eduooptimize-ai.com is eveneens door de auteur ontwikkeld.

CC BY-SA 4.0

Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal

Dit materiaal mag gedeeld, verveelvoudigd en bewerkt worden in elk medium of formaat, voor elk doel, óók commercieel, onder twee voorwaarden: **naamsvermelding** (geef passende credit en een link naar de licentie) en **gelijk delen** (bewerkingen onder dezelfde licentie verspreiden).

Bronvermelding: *Guido van Dijk, "Zou u dit tekenen?", 2026. CC BY-SA 4.0.* · creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl